

Täysistunto

Tiistai 21.2.2017 klo 14.02—17.57

4. Kansalaisaloite avioliiton säilyttämisestä aidosti tasa-arvoisena, miehen ja naisen välisenä liittona ja sukupuolineutraalin avioliittolain kumoamisesta

Kansalaisaloite KAA 2/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Eduskunta on ensimmäisessä käsittelyssä yhtynyt lakivaliokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Keskustelu

16.03 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa puhemies! Viime perjantain äänestyksessä Aito avioliitto -kansalaisaloite ei saanut eduskunnan enemmistön tukea, ja sen seurauksena 1.3. avioliittolainsäädäntömme perusta muuttuu. Sukupuoliperusteisesta miehen ja naisen avioliitosta siirrytään sukupuolineutraaliin avioliittoon, ja tämä muutos ja sen vaikutukset eivät koske vain pientä, marginaalista vähemmistöä. Sen kulttuurinen vaikutus on suurempi kuin prosessin aikana hankkeen kannattajat ovat halunneet myöntää.

Voimaan astuva lainsäädäntö on monella tavoin huonosti valmisteltu. Siitä puuttuu lapsivaikutusten arviointi samoin kuin vaikutusten arviointi sanan- ja uskonnonvapauden toteutumisesta.

Ihmisten vakaumukset ja maailmankatsomukselliset näkemykset eivät muutu 1.3. Edelleen senkin jälkeen osa suomalaisista pitää avioliittoa vain miehen ja naisen välisenä, ja onkin todettava, että tuon maaliskuisen muutoksen myötä avioliittokäsitys yhteiskunnassa pirstoutuu. Esimerkiksi evankelisluterilaisen kirkon kohdalla tämä jo nyt repii kirkkoa auki, kun osa papeista aikoo ryhtyä vihkimään samaa sukupuolta olevia pareja, ja kuitenkin kirkko piispojen johdolla ja kirkolliskokouksen johdolla on selkeästi linjannut ja vahvistanut, että avioliitto kirkossa tulisi ja tulee solmia vain miehen ja naisen välillä. Eli lainsäädäntö on tällä hetkellä ajamassa kirkkoa vaikeaan tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Pöydille on edustaja Antero Laukkasen nimellä jaettu kaksi lausumaehdotusta, joita varmasti tässä vielä perustellaan tarkemmin. Toinen koskee nimenomaan kirkkojen ja uskonnollisten yhdyskuntien vihkimyskäytäntöjä ja toinen sitten adoptiolainsäädäntöä. Olemme edustaja Laukkasen kanssa sopineet niin, että hän tulee esittämään tuon ensimmäisen lausuman, ja, arvoisa puhemies, teen nyt ehdotuksen tuosta toisesta lausumaesityksestä. Esitän, että "eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan lainsäädäntöä, joka turvaa adoption luovuttavien tahojen oikeuden vaikuttaa lapsen sijoituksessa perhemuodon valintaan", eli esitän, että eduskunta hyväksyy tämän toisen lausumaehdotuksen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

Tästä haluan todeta, että avioliittolain valmistelun yhteydessä nousi esille huoli siitä, että samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliiton hyväksyminen saattaa vaikeuttaa suomalaisten adoption hakijoiden mahdollisuutta kansainväliseen adoptioon, sillä tiedämme, että osa lähtömaista ei hyväksy lapsen sijoittamista samaa sukupuolta oleville pareille. Ja jos osa näistä adoptioväylistä sulkeutuu, niin silloinhan tilanteesta kärsivät kaikki. Mahdollisesti jo vireillä olevia adoptioprosesseja joudutaan keskeyttämään, ja adoptioprosessien keskeytyminen tai estyminen ei ole näiden lasten etu. Tällöin adoptioon annettavia lapsia olisi vähemmän, ja korostan, että tällöin myös kaikkien parien, samaakin sukupuolta olevien, odotusajat venyisivät. Nykytilanteessahan samaa sukupuolta olevilla pareilla ei ole mahdollisuutta adoptoida maista tai tahoilta, jotka eivät tunnusta tätä sukupuolineutraalia avioliittoa.

Nykyisessä adoptiolaisissa on määritelty lapsen sijoittamista koskevat periaatteet, ja lain perusteluissa on todettu, että pykälä koskee pelkästään kotimaisia vieraan lapsen adoptioita mutta tästä momentista ilmeneviä periaatteita voidaan soveltuvin osin noudattaa myös myönnettäessä lupia kansainväliseen adoptioon. Sen vuoksi adoptiolakiin tulisi lisätä avioliittolain muutoksen huomioiva eri perhemuotoja koskeva lisäys, joka mahdollistaisi lapsen vanhempien ja muiden adoptioon antavien tahojen oikeuden vaikuttaa lapsen sijoituksessa perhemuodon valintaan. Tällä muutoksella parannettaisiin adoptiolasten saamista muutoslain tullessa voimaan sekä turvattaisiin adoptiohakijoiden oikeutta kansainväliseen adoptioon myös sellaisista maista, jotka eivät ole hyväksyneet samaa sukupuolta olevien parien avioliittoa.

Korostan myös sitä, että on tasapuolista ja on myös lainsäädännön kannalta selkeää, että kansainvälistä adoptiota ja kotimaista adoptiota, molempia, koskevat samat periaatteet adoptioon antavien tahojen oikeuksien suhteen. Tällä ehdotetulla muutoksella, jota siis tässä ponnassa ehdotetaan, parannettaisiin ensisijaisesti juuri lasten oikeutta adoptiovanhempiin, vähennettäisiin konfliktitilanteita adoptioon antavien tahojen kanssa ja vältettäisiin adoptioprosessien pidentymistä. Norjan lainsäädännössä on tämäntyyppinen periaate. Ja kun siinä yhteydessä, kun eduskunta viime kaudella hyväksyi tätä samaa sukupuolta olevien avioliittolakia, ei tehty lapsivaikutusten arviointia, niin ei myöskään arvioitu adoptiolasten tilannetta tältä kannalta, ja tältä osin tämä on todellakin puutteellinen.

Haluan vielä, arvoisa puhemies, todeta tästä toisesta ponnesta, jonka edustaja Laukkanen tulee kohta hyvin perustelemaan, että tämä on kirkkojen autonomian kannalta erittäin tärkeä asia ja tärkeä ehdotus. On käsittämätöntä ja on uskonnollisten yhdyskuntien ja kirkkojen kannalta, kirkkojen itsemääräämisoikeuden kannalta todella ristiriitaista, jos kirkon opin ja päätösten vastaisesti, pelkän lainmuutoksen vuoksi voidaan ryhtyä toimimaan toisin kuin kirkon oppi edellyttää. Ja muistutan edustajia siitä, että niin kauan kuin täällä on käsitelty joko parisuhteen rekisteröintiä koskevaa lainsäädäntöä tai sitten tätä samaa sukupuolta olevien avioliittoa, niin valiokuntien mietinnöissä kuin täällä salikeskustelussa on toistuvasti todettu, että tällä ei haluta vaikuttaa kirkkojen päätöksentekoon vaan kirkot saavat itse tehdä ratkaisunsa. Nyt näemme tilanteen. Evankelisluterilainen kirkko on tehnyt selkeästi sen linjauksen, että vihitään vain miehen ja naisen välisiä pareja, ja silti me näemme, että 1.3. mahdollisesti alkaa aivan toisenlainen käytäntö pelkästään eduskunnan tekemän lainsäädännön vuoksi, mikä loukkaa kirkon autonomiaa, loukkaa kirkon itsemääräämisoikeutta omasta opistaan ja omista käytännöistään.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Voimme ottaa tähän vaiheeseen lyhyen debatin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

16.12 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Räsänen totesi, että lapsivaikutusten arviointia ei ole tehty lainsäädännön osalta. Pata katilaa soimaa: Lapsiasiavaikutusten arviointi haluttiin tehdä lakivaliokunnassa. Tämän kansalaisaloitteen osalta kristillisdemokraatit ja perussuomalaiset vastustivat lapsivaikutusten arvioinnin tekemistä.

Arvoisa puhemies! Tällä tasa-arvoisella avioliittolailla, joka astuu voimaan 1.3., mikä on iloinen asia, iloinen asia Suomen kansan enemmistölle, on harvinaisen vahva tuki takanaan. Kansan enemmistö kannattaa sitä, viime kaudella eduskunnan enemmistö kannatti sitä, ja nyt vielä uudestaan on saatu tämän eduskunnan kanta, joka on 120—48 tasa-arvoisen avioliittolain puolesta. Minusta oli arvoton näytelmä ja kohtuutonta ihmisille, että heitä roikutettiin epätietoisuudessa niin pitkään siinä, astuuko tämä laki voimaan. Mutta pidän oikeana sitä, että mietintö tuotiin saliin äänestettäväksi, ja myös sitä, että nyt on saatu [Puhemies koputtaa] niin selkeä näkemys kahdelta eduskunnalta, että tämän jälkeen asiaan ei enää tarvitse palata.

16.13 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin kysynyt edustaja Arhinmäeltä sitä, millä tavalla näette tämän uskonnonvapauskysymyksen tässä toteutuvan, kun toisella näistä lausumista pyritään nimenomaan takaamaan se, että kirkkojen ja uskonnollisten yhdyskuntien autonomia omasta opistaan säilyy. Näettekö minkäänlaista ristiriitaa siinä, mikä tilanne Suomessa 1.3. astuu voimaan, jolloinka osa esimerkiksi kirkkojen papeista on ilmoittanut, että he tulevat vihkimään samaa sukupuolta olevia pareja, vaikka kirkossa ei ole olemassa vihkikaavaa tätä varten?

Tässä huomauttaisin Norjan esimerkistä. Norjahan aikoinaan teki lainsäädäntöön selkeän lausuman, jossa todettiin, että mikäli uskonnollisella yhdyskunnalla ei ole tästä liturgiasta, niin silloin tällainen vihkiminen ei ole pätevä. Nykyään Norjan luterilainen kirkko vihkii samaa sukupuolta olevia pareja, mutta tämä oli nimenomaan kirkon oma päätös, ei suinkaan niin, että maallinen lainsäätävä tekee tilanteen niin epäselväksi, että kirkkojen autonomia ja uskonnonvapaus [Puhemies koputtaa] tässä sekoittuvat.

16.14 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minun ja vasemmiston lähtökohta politiikassa on aina se, että politiikkaa ja uskontoa ei pidä sekoittaa keskenään. Se on hyvin tärkeätä, että henkilökohtaisella tasolla pitää jokaisella olla oikeus omaan uskontoonsa, uskonnon harjoittamiseen, uskonnollisilla yhdyskunnilla toimimiseen ihan riippumatta siitä, mitä ne yhdyskunnat ovat, Suomen lainsäädäntöä kuitenkin noudattaen. Ja sen vuoksi myöskään tämä laki ei pakota yhtäkään kirkkoa tai uskonnollista yhdyskuntaa vihkimään pareja.

Mutta se, että tällä hetkellä ainakin evankelisluterilaisen kirkon sisällä käydään keskustelua siitä, pitäisikö vihkiä, on osoitus siitä, että myös kirkko muuttuu ja yhteiskunta muuttuu, ja se, että on pappeja, jotka sanovat, että he tulevat vihkimään, kuvastaa sitä muutosta, mikä suomalaisessa yhteiskunnassa on. Se muutos tulee todennäköisesti, kun enemmistö suomalaisista kannattaa tätä, myös vaikuttamaan jossain vaiheessa kirkon päätöksiin. Mutta se on kirkon oma ja itsenäinen päätös. [Puhemies koputtaa] Sitä päätöstä ei tehdä eduskunnassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

16.15 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että KD saa tehdä politiikkaa oman ideologiansa mukaan siinä, missä vasemmistokin. Pidetään tästä kiinni, että jokainen saa tehdä politiikkaa oman arvomaailmansa mukaan.

Mitä tulee tähän lapsivaikutusten arviointiin, viime kaudella haluttiin lapsivaikutusten arviointia. Se ei kiinnostanut vastapuolen edustajia. Heitä ei kiinnostanut se, miten tämä vaikuttaa lapsiin. Sitten tulivat nämä liitännäislait. Edelleen olisi ollut mahdollisuus tehdä lapsivaikutusten arviointi, edelleenkin ei kiinnostanut. Nyt sitten, kun olisimme halunneet säilyttää sen nykytilan eli nykyisen lain, pitäisi tehdä lapsivaikutusten arviointi nykytilasta. Lapsivaikutusten arvioinnin kuuluu tehdä, kun tulee uusi laki voimaan. Kyllä me olemme jo huomanneet, että tämä nykylainsäädäntö on toiminut oikein hyvin, ja se on kyllä todella ikävää, että tällä kertaa jäimme tässä häviölle.

16.17 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On todella ikävää, että tämä keskustelu on joskus mennyt vähän turhan kärjekkääksi, mutta omasta puolestani haluan vielä sanoa tässä asiassa sen, että tässä mylläkässä, joka tämän avioliittoasian ympärillä on pyörinyt, lasten asema on jäänyt kyllä minusta liian vähälle huomiolle. En ota kantaa siihen, miten on päätetty tässä talossa lapsivaikutusten arvioinnin tekemisestä, mutta pahinta tässä kuitenkin mielestäni on se, että pienten lasten asema on jäänyt tässä ihan kokonaan lähes huomiotta. Lapsi on se, jonka asema pitää kaikissa olosuhteissa turvata, ja Suomen valtio on tähän asti lähtenyt aina siitä, että pienimmän ja heikoimman asema turvataan. Tässä asiassahan niin ei ole. Tässä aikuisten mielihalut ovat menneet edelle muusta, ja sillä sipuli.

Mutta olen pahoillani myös siitä, että tässä kristillisen kirkon perinne heitetään menemään samalla. Meillä on samaa sukupuolta olevien liittosysteemit saatu muilla laeilla kuntoon, eikä se muuta tarvitse [Puhemies koputtaa] minun mielestäni.

16.18 **Kari Tolvanen kok** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Maailma ei ole ihan niin mustavalkoinen liittyen tähän lapsivaikutusten arviointiin. Sillä nimellä sitä ei tehty, mutta viime vaalikaudella, kun lakivaliokunta käsitteli tätä asiaa ja itsekin siellä jäsenenä olin, kyllä me kuulimme 60 asiantuntijaa, ja siellä oli muun muassa lastenpsykiatreja ja monia muita asiantuntijoita, Pelastakaa Lapset ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja niin edespäin. Heiltä tätä lasten asemaa selvitettiin, ja se oli vahvasti puolesta ja vastaan sen ideologian mukaan, mitä he edustivat. Että en oikein usko, että tämä lapsivaikutusten arviointi mikään taikasana olisi ollut. Se on tehty, mutta ei tällä nimellä.

Sitten kun on kuitenkin meillä pariskuntia, jotka ovat adoptiolasta odottaneet ulkomailta pitkään, niin se on huolenaihe minulla tässä, miten heille on jo käynyt ja tulee käymään, että saavatko he lapsia vain sen takia että tämä laki on hyväksytty — mikä on ihan perusteltua. Se on hyväksytty, ja tässä on ihan hyvä edustaja Laukkasen lausumaehdotus, tämä kakkonen, että pystyttäisiin [Puhemies koputtaa] valmistelemaan lainsäädäntöä, joka turvaa adoption. Se on hyvä lausumaehdotus.

16.19 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvostan vasemmistoliittoa siitä, että he todella näkivät tärkeäksi, että kansalaisaloitteen henki on se, että se tuodaan tänne saliin, ja se oli heillä hyvin yksimielinen päätös.

Ymmärrän myös sen, että koska edustaja Arhinmäellä ei ole ollut mahdollisuutta olla siellä lakivaliokunnassa, niin hän ei ihan sitä kulkua tiedä, miten se meni siellä. Kun syk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

syllä tämä aloite tuli valiokuntaan, silloin kristillisdemokraatit ja perussuomalaiset esittivät, että tehtäisiin lapsiasiainvaikutusten arviointi, mutta monesta erilaisesta syystä, joita nyt en tässä käy läpi, sitä ei tehty ja tilanne viivästyi. Nyt sitten kun viime viikolla esitettiin, että se pitäisi tehdä, niin emme sitä enää halunneet tehdä siitä syystä, että tämän kansalaisaloitteen tarkoitus oli kumota laki, joka on tulossa voimaan 1.3. Olisi ollut mahdollista sitten kunnioittaa tätä kansalaisaloitteen henkeä tekemällä jotain muuta.

16.20 Joonas Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua tässä salissa näiden asioiden tiimoilta on nyt aika paljon käyty, ja aika usein tullaan juuri tähän lapsivaikutusten arviointiin. Niin kuin tuolla lakivaliokunnan puheenjohtaja jo viittasi, niin hieman eri nimellä sitä viime kaudella jo käsiteltiin, ja sopii kyllä kysyä: minkälaisia lausuntoja olisi pitänyt saada, että se olisi jonkun mielipiteen muuttanut? Kun on aivan selvää, että asiantuntijoillakin oli erilaisia näkemyksiä siitä, mitä se tarkoittaa, niin minkälaisia lausuntoja olisi pitänyt siitä saada, että täällä sali olisi ollut yksimielinen? En usko siihen, että tämän asian puute olisi nyt ratkaissut tätä suuntaan tai toiseen.

Sitten täytyy todeta, juuri näin kuin edustaja Arhinmäki sanoi, että pidetään politiikka ja uskonto erossa toisistaan ja kirkko tehköön sitten ne päätökset, mitä kirkko haluaa tehdä.

16.21 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä tässä, edustaja Arhinmäki, nyt politiikka sekaantuu uskontoon ja kirkon asioihin. Evankelisluterilaisen kirkon piispat ja kirkolliskokous ovat hyvin selkeästi linjanneet, että kirkossa avioliitto tarkoittaa miehen ja naisen välistä liittoa, ja nyt pelkän lainsäädännön muutos tulee aiheuttamaan tämän tilanteen, mikä 1.3. näkyy, ja tässä suhteessa olisi mahdollista toimia toisin. Sen takia tuota pontta ehdotetaan.

Lapsivaikutusten arviointia viime viikolla lakivaliokunnassa ehdotettiin vain sitä varten, että oltaisiin saatu siirrettyä tuo äänestys suuressa salissa tasa-arvoisen avioliittolain voimaantulon jälkeen, ja se olisi ollut kyllä arvoton näytelmä myös tämän [Puhemies koputtaa] kansalaisaloitteen käsittelyn kannalta.

16.22 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ottaa kantaa tähän edustaja Arhinmäen mainitsemaan sukupuolineutraalin avioliittolain kannatuksen suuruuteen.

Tosiaan Ylehen teki sen kysymyksen, ja sen kyselytutkimuksen mukaan kansahan haluaisi tällaisen niin sanotun tasa-arvoisen avioliittolain. Mutta sitten kun nämä kysymykset asetettiin oikeaan muotoon, niin kuin muun muassa Ajatuspaja teki tämän kyselytutkimuksen ihan tällaisella ulkopuolisella gallupfirmalla TNS:llä, niin siellä kyselytulokset olivat toisenlaisia: kun kysyttiin oikeasti sitten myös tätä adoptioasiaa elikkä sitä, kuinka moni suhtautuu myönteisesti siihen, että lapset voitaisiin adoptoida esimerkiksi sateenkaariperheeseen, niin vain 4 prosenttia kannatti sitä ja 62 prosenttia kannatti miehen ja naisen välistä perhemuotoa, johon lapset adoptoitaisiin. Elikkä nyt kun tästä avioliittolaista äänestettiin, niin eivät ikävä kyllä monet äänestäessään tienneet, että me äänestimme myös samalla lapsen adoptiosta perheen ulkopuolelle, myös homo- ja transperheitte keskuuteen, ja siinä mielessä tämä asia kyllä meni [Puhemies koputtaa] aika villaisella julkisuudessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä seuraavat vastauspuheenvuorot: edustajat Kärnä, Tanus, Arhinmäki ja debatin aloittanut edustaja Räsänen Päivi, jos hän haluaa puheenvuoron käyttöä.

16.23 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Toistan nyt itseäni tässä salissa näistä lapsivaikutusten arvioinneista: Minulle ainakin riittää arvioinniksi Coloradon yliopistossa laadittu 50 000 tutkimuksen koontitutkimus, jossa todetaan, että ei ole mitään eroa siinä, kasvaako lapsi heteroperheessä vai sateenkaari-perheessä. Tärkeintä näille lapsille on se, että heillä on rakastavat vanhemmat.

Olen hyvin iloinen tästä päätöksestä ja siitä, että tasa-arvoinen avioliittolaki tulee voimaan. Se on mielestäni hieno Suomi 100 -päätös, joka ilmentää rohkeutta ja rakkautta ja vapautta. Niitä me tarvitsemme enemmän tähän maahan.

Avioliitto tietysti maallisesta näkökulmasta on kahden täysivaltaisen ihmisen solmima taloudellinen sopimus. Olen myös sitä mieltä, että kyllä, kirkon autonomiaa tulee kunnioittaa omissa asioissaan ja uskonnollisten yhteisöjen on voitava itsenäisesti päättää, millä tavalla he suhtautuvat samaa sukupuolta olevien avioliittoihin, mutta me täällä käsittelemme tätä asiaa maallisesta näkökulmasta.

16.25 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvot ja asenteet ovat olleet pitkälti määrittämässä tätä lainsäädäntöä. Sanoisin myös edustaja Arhinmäelle, kun oli puhe, kuinka vähemmistöihin kuuluvat ovat seuranneet tätä keskustelua ja miten he ovat sen kokeneet, että toivoisin muistettavan, että meillä on valtava joukko Suomen kansalaisia, jotka ovat todella surreet, olleet surullisia, että he ovat menettämässä nyt sellaisen perinteisen instituution kuin avioliiton. Paljon tulee postia siitä, että avioliitto ei tule olemaan sellainen instituutio, johon he ovat aikanaan menneet, niin että toivoisin sellaista kunnioittavaa suhtautumista myös tätä enemmistöä kohtaan.

Sitten nimenomaan jos uskonto, kirkkokunnat ja valtiolta halutaan pitää erillään, niin toivoisin, että te todella näihin lausumiin perehtyisitte, koska näiden hyväksyminen edellyttää, että näin tulee jatkossa tapahtumaan. Samoin tämä adoptioasia: jos lasten asia on tärkeä, adoption jatkuminen on tärkeää, niin näitä tulisi hyväksyä, koska minä pelkään, että adoptiot loppuvat tästä maasta tai [Puhemies koputtaa] ne tulevat erittäin erittäin vaikeiksi.

16.26 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen iloinen siitä, että meidän ei tämän keskustelun jälkeen enää tarvitse palata tähän asiaan eduskunnassa. [Laura Huhtasaari: Älä ole niin varma!] Kansan enemmistö ja kahden eri eduskunnan enemmistö on siunannut tasa-arvoisen avioliittolain, ja se on suuri ja hieno asia. Itse olen teidän näkökulmastanne ilmeisesti siinä aidossa avioliitossa, kun se on miehen ja naisen välinen avioliitto. Se ei millään tavalla muutu 1.3., kun samaa sukupuolta olevilla on mahdollisuus mennä naimisiin.

Lasten tärkein oikeus on saada rakastavat ja huolehtivat vanhemmat, ja tämä parantaa tätä mahdollisuutta. Tämä on herättänyt kirkon piirissä keskustelua. Kysymys ei ole puoluepolitiikasta eikä maallisesta politiikasta vaan siitä, että kirkossa käydään joka tapauksessa, ja on syytä käydä, keskustelua. Sen mukaan kuin yhteiskunta muuttuu, kirkonkin pitää muuttua, jos kirkko haluaa säilyttää jäsenensä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä edustaja Räsänen Päivi, vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen puhujalistaan.

16.27 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aloitan tästä, mihin edustaja Arhinmäki päätti. On totta, ja mekin nimenomaan kannatamme sitä, että kirkon tulee itse saada tehdä omat päätöksensä, mutta nyt täytyy huomioida, että kirkolliskokous ei ole tehnyt sellaista päätöstä, että kirkon sisällä alettaisiin laillisesti vihkimään samaa sukupuolta olevia pareja. [Paavo Arhinmäki: Jeesuskin oli kapinallinen aikanaan!] Piispat ovat olleet tämän takana, ja silti tuo voimaan astuva lainsäädäntö nyt yhtäkkiä muuttaakin tilanteen niin, että ainakin joidenkin oikeusoppineiden mielestä nämä liitot ovat juridisesti päteviä, joihin kirkon papit vastoin kirkon kantaa suorittaisivat vihkimisiä. Avioliittoon vihkiminen on osa uskonnon harjoittamista kirkon sisällä, eli mielestäni tässä kyllä loukataan nimenomaan tätä uskonnon harjoittamisen ja kirkon autonomian periaatetta. Sen takia toivon, [Puhemies koputtaa] että eduskunta voisi hyväksyä tuon ponnen.

16.28 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Jaan tämän puheeni kahteen osaan. Ensimmäinen on niin sanottu selkokielineen osa. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Kuunnellaan puhujaa.

Jaan puheeni siis kahteen osaan. Ensimmäinen osa on selkokielineen osa, ja sitten toinen on enemmän näistä ikään kuin vaikeista lakiteknisistä syistä.

Selkokielellä. Tilanne 1.3. jälkeen on se, että sekä ne, jotka haluavat, että avioliitto säilyy vain miehen ja naisen välisenä, ja ovat sitä mieltä, että papit eivät saa vihkiä samaa sukupuolta olevia pareja, tulevat haastamaan oikeuteen ne, jotka ovat toista mieltä, ja taas ne, jotka ovat sitä mieltä, että papin on tämän uuden lain mukaan vihittävä samaa sukupuolta olevia pareja, tulevat haastamaan oikeuteen nämä puolet. Näin ollen, puhemies, molemmin puolin pöytää syntyy oikeustilanteita ja käräjäoikeudet ruuhkaantuvat, hovioikeudet ruuhkaantuvat, korkeimmat oikeudet ruuhkaantuvat, koska — ja nyt selkokielellä — tämä laintila on muuttunut niin paljon, että avioliittolain, joka ohjaa kirkkolakia, tarkkarajaisuus ei ole enää selvä. Siis: avioliittolaki on dominantti, se ohjaa kirkkolakia, ja nyt molemmin puolin pöytää halutaan varmistaa oikeuslaitokselta, mikä laki lopulta on voimassa.

Arvoisa puhemies! Juuri tähän tilanteeseen olen tehnyt tämän lausuman, jonka nyt luen, jotta kirkko ja uskonnolliset yhdyskunnat aidosti säilyttäisivät oman oikeutensa avioliiton vihkimiskaavaan. Esitän lausuman: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, edellyttääkö voimaantuleva avioliittolain sääntely lainsäädännön täsmentämistä, jotta kirkkojen ja muiden uskonnollisten yhdyskuntien autonomia vihkimiskäytäntöjen osalta voidaan turvata." Käytännössä tämä lainmuutos voisi olla esimerkiksi vain sellainen yksinkertainen lisäys, että henkilö, jonka uskonnollinen yhdyskunta tai kirkko on valtuuttanut vihkimisen toimittamaan, on velvollinen noudattamaan tuon yhdyskunnan sääntöjä. Mistään muusta tässä ei ole kysymys. Tämän jälkeen kirkko ja myös muut yhdyskunnat voisivat itsenäisesti päättää, miten he suhtautuvat tähän uuteen avioliittolakiin. Se olisi täysin heidän sisäinen asiansa, ja yhtään oikeudenkäyntiä ei tarvitsisi käydä. Tätä tässä nyt edistetään. [Peter Östman: Antero puhuu viisaasti!]

Arvollinen — arvoisa puhemies! [Naurua] — Tuli tämä kirkollinen retoriikka tässä mukaan. Kun on pastoritausta, niin se vähän näkyy täällä. Mutta ei ole tarkoitus saarnata vaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

olla vaikuttamassa siihen, että meidän lainsäädäntömme olisi nyt järkevää tämän muuttuneen tilanteen jälkeen.

Kirkollinen vihkiminen voidaan toimittaa paitsi evankelisluterilaisissa ja ortodoksisissa kirkoissa myös yli 50 muussa uskonnollisessa yhdyskunnassa, jonka jäsenelle on myönnetty vihkioikeus. Näissä yhdyskunnissa on kristillisiä, juutalaisia ja islaminuskkoa sekä itämaisia uskontoja ja luonnonuskontoa tunnustavia yhteisöjä. Lausumaehdotuksella ei puututa näiden yhteisöjen perustuslaissa turvattuun uskonnonvapauteen ja sisäiseen autonomiaan koskien avioliittoon vihkimistä, vaan päinvastoin: sen tarkoitus on turvata kirkkojen ja muiden uskonnollisten yhdyskuntien vihkimiskäytännöt myös jatkossa. Voimassa olevan avioliittolain 16 §:n mukaan vihkimisen vähimmäisvaatimusten lisäksi kirkollisen vihkimisen muut ehdot ja muodot määrää se uskonnollinen yhdyskunta, jossa vihkiminen toimitetaan. Lainsäätäjän on tarkoittanut jättää paitsi vihkimisen kaavan ja vihkimisessä noudatettavat uskonnolliset muodot myös opilliset kysymykset avioliitosta uskonnollisten yhdyskuntien itsensä päätettäväksi. Oikeuden saada kirkollinen vihkiminen avioliittoon on katsottu riippuvan evankelisluterilaista ja ortodoksisista kirkkoa koskevasta lainsäädännöstä sekä kussakin uskonnollisessa yhdyskunnassa sen omista määräyksistä ja opillisista rajoituksista. Sen sijaan julkisen vallan tehtävänä on huolehtia siitä, että aina on joku, jolla on vihkioikeus eli oikeus siviilivihkimiseen.

Myös avioliittolain muutoslain perusteluissa todettiin, että lainmuutoksella ei puututa uskonnollisten yhdyskuntien oikeuteen määrätä siitä, keitä ne vihkivät avioliittoon. Tästä huolimatta on eräissä oikeustieteellisissä asiantuntijalausunnoissa katsottu, että sukupuoli-neutraalin avioliittolain tullessa voimaan voitaisiin kirkolliseen avioliittoon vihkiä samaa sukupuolta olevia pareja vastoin kyseisen uskonnollisen yhdyskunnan avioliittokäsitystä ja että näin solmittu avioliitto olisi aina pätevä. Lisäksi on katsottu, että uskonnollisella yhdyskunnalla olisi avioliittoasetuksen mukainen velvollisuus ilmoittaa näin suoritettu vihkiminen viipymättä väestötietojärjestelmään. Kirkkojen ja yhdyskuntien autonomian kannalta tällaisen menettelyn hyväksyminen loukkaisi niiden uskonnonvapautta, sillä avioliittoon vihkiminen on uskonnollisessa yhdyskunnassa osa uskonnon harjoittamisen oikeutta — näin on todennut perustuslakivaliokunta vuonna 2008 lausunnossaan numero 8 — ja tämän toteuttaminen tulee julkisen vallan turvata perustuslain 22 §:n nojalla. Nykyisen oikeustilan täsmentäminen yhteiskunnallisen avioliittolain muuttumisen yhteydessä on perusteltua, sillä aikaisemmin tällaisiin mahdollisiin ongelmiin ei ole voitu varautua. Kun avioliittolainsäädännössä on tehty selkeä jako siviilivihkimisen ja kirkollisen vihkimisen välillä, niin tätä eroa on syytä kunnioittaa niin, että kirkolliseen vihkimiseen oikeutetut voivat jatkossakin vihkiä vain oman uskonnollisen yhdyskuntansa määräämien ehtojen ja muotojen mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Kirkossa on käyty keskustelua erilaisissa seminaareissa, erilaisissa Kirkkohallituksen tilanteissa ja kokouksissa, joihin on pyydetty lainsäätäjän, tämänkin talon, apunaan käyttämiä professoreita ja asiantuntijoita, jotka ovat mielipiteissään jakautuneet kahtia. Toinen toteaa, että nykyinen kirkkolaki on riittävä, ja toiset toteavat, että nykyinen kirkkolaki ei ole riittävä, nykyinen avioliittolaki ei ole riittävä, ja tästä professoreiden erimielisyydestä ja tulkinnasta syntyy tämä tila, että kaikki haluavat nyt viedä nämä asiansa oikeuden ratkaistavaksi — tai joku osa, eivät varmasti kaikki, mutta joku osa. Sen tähden on tämä lausumaehdotus, ja toivoisin, että kaikki nämä ihmiset, jotka istuvat tässäkin salissa eri kirkkovaltuustoissa tai kirkkojen päättävissä elimissä, ymmärtäisivät tämän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

ja tukisivat tätä lausumaa sillä tavalla, että eduskunta edellyttäisi tähän asiantilaan puuttumista. — Kiitos.

16.37 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteiden kohdalla on meidän lainsäätäjien kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, mitä aloitteen allekirjoittajat uskovat aloitteen tarkoittavan. Tahdon 2013 -kampanjan yhteydessä puhuttiin, että sukupuolineutraali avioliittolaki ei vaikuta kirkkoihin. Moni allekirjoitti aloitteen nimenomaan sillä huomiolla ja edellytyksellä, että se ei vaikuta kirkkoihin. Näin tulisikin olla. Laissa on nähtävillä, että kirkolla ja kaikilla uskontokunnilla on oikeus päättää siitä, millä ehdoin ne toimittavat vihkimisen. Vastoin uskontokunnan omia määräyksiä toteutettu vihkiminen on mitätön. Tämä on luonnollista. Jos avioliittokäsitys muuttuu maallisessa lainsäädännössä, kirkolla pitää olla laillinen oikeus pitää kiinni omasta näkemyksestään. Tämä tarkoittaa sitä, että kirkkokunnan papin toimittama vihkiminen on pätevä vain silloin, kun pappi on toimittanut kirkon ohjeistuksen mukaan tämän vihkimisen. Asiassa on kuitenkin ilmennyt epäselvyyttä, johon liittyy sekä juridisia että inhimillisiä riskejä. Jotkut papit ovat ilmoittaneet vihkivänsä myös samaa sukupuolta olevia pareja. Tällaisen parin avioliitto saattaa kuitenkin olla juridisesti mitätön.

Meidän tulisi lainsäätäjinä pyrkiä varmistamaan, ettei epäselvyyksiä synny. Siksi kannatan edustaja Räsäsen lausumaehdotusta, jonka mukaan... [Päivi Räsänen: Laukkasen!] — Ei kun kannatan edustaja Räsäsen lausumaehdotusta, jonka mukaan lapsen adoptioon luovuttavalle taholle annettaisiin yksiselitteinen oikeus vaikuttaa adoptioperheen perheeseen. Edustaja Räsäsen kannatus tulee myöhemminkin.

Arvoisa puhemies! Perustuslaki turvaa uskonnonvapauden. Norjassa on sovellettu tätä mallia vihkimisen kannalta, ja se on osoittautunut toimivaksi. Meillä kun tällaista lainsäädäntöä ei ole vahvistettu vielä, niin tämä lainsäädännöllisin toimin on mahdollista korjata.

Arvoisa puhemies! Vielä adoptiosta. Kuten aikaisemmin sanoin, kannatan edustaja Räsäsen lausumaehdotusta, ja toivon, että... [Antero Laukkanen: Edustaja Laukkasen!] — Anteeksi, edustaja Räsäsen edelleen. Minä en kannata Laukkasta tällä kertaa. [Naurua]

Arvoisa puhemies! Otetaanpas uudestaan: Kannatan edustaja Räsäsen lausumaehdotusta. Tämä on ainut inhimillinen ratkaisu adoptiota tarvitsevien lasten kannalta. Ilman muutosta on oletettavaa, että adoptiot joistain maista, organisaatioista tai vanhemmilta estyvät tai vaikeutuvat. Tämä on rationaalinen ratkaisu kaikkien adoptiota toivovien vanhempien kannalta. Adoptiolasta hakevia pariskuntia on enemmän kuin adoptioon välitettäviä lapsia. Jos adoptiolasten määrä vähenee, jonot luonnollisesti pitenevät. Pitkistä jonoista kärsivät kaikki, jotka odottavat adoptiovanhemmuutta — ihan riippumatta siitä, onko kyseessä heteropari, samaa sukupuolta oleva pari vai yksinäinen hakija. Tavoitteenamme tulisi olla se, että adoptiotoiminta häiriintyy mahdollisimman vähän, kun avioliittolakiin tulee olennainen muutos. Tämä on ainut oikeudenmukainen ratkaisu.

Meillä on vanhempia, jotka ajattelevat, että heidän lapsilleen paras mahdollinen vaihtoehto on adoptioperhe, jossa on sekä isä että äiti. Tämä ajatus on täysin hyväksyttävä. Saaahan vanhemmalla olla ajatuksia siitä, mikä on hänen lapselleen sopivinta. On myös loogisesti perusteltua ajatella, että lapselle halutaan järjestää korvaava kokemus, kun hän on menettänyt isänsä ja äitinsä. Omantunnon vapautta kunnioittavassa valtiossa vanhemmalla pitäisi olla oikeus varmistua siitä, että hänen näkemystään lapsen adoptioutilanteesta kunnioitetaan, onhan kyse hänen omasta lapsestaan. Lapset eivät kuulu valtiolle vaan vanhemmil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

le. Miksi he eivät sitten saisi vaikuttaa lapsensa tulevaan perhemuotoon, mikäli tilanne sitä vaatii?

Sama oikeus on tarpeen antaa myös adoptioprosessiin osallistuvalla järjestöllä ja valtiollisella toimijalla. Näin tehdään voitava sen suhteen, että adoptiot eivät häiriinny lakimuutoksen myötä. Norjassa on laki, jonka mukaan lasta ei anneta adoptioon samaa sukupuolta olevalle parille, jos lapsen lähtömaa ei salli adoptioita samaa sukupuolta olevien vanhempien perheeseen. Kansainvälisten adoptioiden jatkuvuuden turvaamiseksi näin tulisi toimia myös Suomessa.

Arvoisa puhemies! Adoptioon liittyen tahdon vielä todeta, että esimerkiksi Amerikassa Massachusettsin osavaltiossa on alettu suosimaan samaa sukupuolta olevia pareja adoptiossa. Suomessa tulisi välttää vastaava kehitys ja katsoa asiaa lapsen edun kannalta. Adoptiotilannetta ei pidä jättää viranomaisten arvailujen varaan.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan tiivistää nämä kaksi pontta, mitä täällä nyt on esitetty. Elikkä olisi kohtuullista, että eduskunta hyväksyisi sen, että adoptiotilanteessa lapsen vanhemmat voisivat päättää lapsen perhemuodon. Tämä ei ole keneltäkään pois, jos voidaan tätä termiä nyt tässä käyttää. Toinen esitys, mikä täällä on esitetty, on se, että kirkolla olisi lain suoja päättää, minkälaisia pareja he vihkivät. Nämä ovat kohtuullisia vaatimuksia, ja toivon, että nämä otetaan vakavasti.

Lopuksi on vielä todettava se, että kun uusi avioliittolaki astuu voimaan 1.3., niin se sattumoisin kirkkokalenterin mukaan — en tiedä, onko sattumaa vai mitä — on myös tuhkakeskiviikko. Kirkkokalenterin mukaan tällöin alkaa pääsiäistä edeltävä 40 päivän paastoaika. Tämän paastojen tarkoitus on valmistaa kristittyjä pääsiäisen viettoon, auttaa heitä miettimään syntejään ja puutteitaan sekä tekemään niistä parannusta samalla kehottaen lähimmäisenrakkauten tekoihin. Täällä kun on puhuttu moneen kertaan, tänään viimeksi, 2—3 vuoden ajan siitä, että avioliitto kun muuttuu, niin se ei ole keneltäkään pois ja avioliitto ei käytännössä muutu heteroparien osalta, itse ainakin koen ja hyvin moni muu kokee, että avioliiton merkitys tulee muuttumaan radikaalisella tavalla.

Siinä mielessä itse nyt olen jopa ajatellut sellaista lähestymistapaa, kun esimerkiksi idässä ja monessa muussa valtiossa, Keski-Euroopan valtioissa, vaikkapa Kreikassa ja muualla, avioliiton merkinä sormus on oikeassa nimettömässä — tämä on myös ortodoksisen kirkkokunnan tapa osoittaa avioliittoa — että itseni osalta aion tehdä niin, että 1.3., kun tämä tuhkakeskiviikko ja 40 päivän paastoaika alkaa, tulen siirtämään sormuksen oikeaan nimettömään ja pidän sitä siellä ainakin sen 40 päivän ajan, ja luotan vielä siihen, että tähän asiaan tulee uusi näkökulma. Tuhkakeskiviikko tulee olemaan merkkipaalu Suomen historiassa ajasta, jolloin yhteiskuntana käänsimme selkämme kristilliselle moraaliarvolle ja Jumalan tahdolle tältä osin. En epäile lainkaan, etteivät seurakunnat huomioi tuhkakeskiviikon sanomaa ja rukoile maamme tilanteen puolesta.

16.46 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Antero Laukkanen tarttui erittäin tärkeään asiaan. Koko pappien työnkuva perustuu heidän omaan uskoonsa ja omaantuntoonsa. Siviilioikeuden professori Urpo Kangas on julkisesti ottanut kantaa ja ilmaissut huolensa tästä, että papeilta voitaisiin olla viemässä omantunnon oikeus pois. Mitä papeille sitten enää jää? Tätä lausumaehdotusta, että "eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, edellyttääkö voimaan tuleva avioliittolain sääntely lainsäädännön täsmentämistä, jotta kirkkojen ja muiden uskonnollisten yhdyskuntien autonomia vihkimiskäytäntöjen osalta voidaan turvata", minä kannatan lämpimästi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

16.47 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Haluaisin ensin tuoda esiin muutamia ajatuksia, mitkä tulivat mieleen jo tuossa aiemmin istunnossa. Pian pari vuotta hallituksen ja tämän eduskunnan toimintaa ja keskusteluja seuranneena itselläni on lainsäädännön perusteita kuunnellessani hämmästykseni ja hämmennys ollut monta kertaa päällimmäisenä olotilana. Terveysten ja hyvinvoinnin edistäminen on yksi tärkeä kärkiteema, ja se on itselläni aina ollut ensimmäisenä, koska ihmisten hyvinvointi tai sen puute vaikuttaa aivan kaikkeen yhteiskunnassa ja se viitoittaa myös yhteiskunnan tulevaisuutta. Tätä ajatellen erityisesti heikommassa asemassa olevat, jotka itse eivät voi omia etujaan ajaa, on otettava erityisen hyvin huomioon myös lainsäädännössä.

Mikä tällainen erityisen heikossa asemassa oleva ryhmä on? Lapset, maamme tulevaisuus — joko hyvä, valoisa, eteenpäin parempaan suuntaan menevä tulevaisuus tai suunnataan epätietoinen, hämillään ja hukassa oleva tulevaisuus. Lapset ja nuoret reagoivat ympärillä näkyviin tapahtumiin ja puheisiin ja kysymyksiin, joita heille esitetään. Kuulin hiljakkoin, että täällä Etelä-Suomessa nuorisopsykiatrian poliklinikan lähetteet ovat alkuvuonna lisääntyneet 40 prosenttia viimevuotiseen nähden. Voi vain miettiä miksi. Mikä yhteiskunnassa jylläsi viime vuonna tai viime viikkoina? Mikä on lisännyt nuorten pahoinvointia niin paljon? Yleisesti on tiedossa, että arvot ja asenteet määrittelevät meidän jokaisen toimintaa ja vaikuttavat ja ovat vaikuttaneet myös lainsäädännön valmistelussa. Edelleen esitänkin ihmetykseni, kysymykseni, johon sen toistuvasta esiin nostamisesta huolimatta en ole saanut vastausta: miksi toistuvasti monissa lapsiin ja nuoriin keskeisesti vaikuttavissa lainsäädännön muutoksissa lapsivaikutusten arviointi on kokonaan jätetty tekemättä? Tämä suuri tutkimusten joukko sieltä rapakon takaa USA:sta, mihin on muutamaan kertaan viitattu, todella ei kestä kriittistä arviointia silloin kun puhutaan tieteellisistä tutkimuksista. Tässä salissa on usein puhuttu lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja sen tärkeydestä, mutta lainsäädäntötyössä on nonsaleerattu tyystin tämä koko yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta tärkein väestöryhmä.

Nyt kun ajattelemme tätä avioliittolain muutosta, niin myös nämä lausumat, niin vihkiminen kuin adoptio, liittyvät hyvin läheisesti ja keskeisesti myös lapsiin ja lasten hyvinvointiin. Tähän liittyen haluaisin myös toistaa sen, mitä tuolta paikaltani jo sanoin: kun on käyty keskustelua Aito avioliitto -kansalaisaloitteesta ja moni on nostanut esiin sen, miltä vähemmistöistä tuntuu, kun tästä uudelleen ja uudelleen keskustellaan, niin toivottavasti keskustelussa muistetaan myös se, että valtakunnassa on kymmeniätuhansia avioliitossa olevia pareja, jotka surevat — jotka surivat viime viikon torstain keskustelussa, surivat perjantaina — sen vuoksi että Suomesta murtuu lainsäädännössä yksi keskeinen tärkeä elementti. Ei niin, että he olisivat halunneet vastustaa tai ovat vastustamassa toisten... — niin kuin itse olen sanonut, että pariliitossa olisi voinut olla naimisissa ja avioliitossa toiset — mutta meillä todella on surevia aviopareja, monia tänä päivänä Suomessa. Muistetaan kunniotuksella myös heitä.

Mutta tähän vihkimiseen liittyen haluaisin sanoa, että kannatan sekä edustaja Räsäsen että edustaja Laukkasen esittämiä lausumia. Todella lainsäädäntö Suomessa tunnustaa uskonnollisten yhdyskuntien autonomian, ja myös avioliittolain muutoslain perusteluissa todettiin, että lakimuutoksella ei puututa uskonnollisten yhdyskuntien oikeuteen määrätä siitä, keitä he vihkivät avioliittoon. Avioliittoon vihkimistä koskevat säädökset ja käytännöt ovat kuitenkin hajallaan avioliittolaissa, kirkkolaisissa ja kirkkojärjestyksessä, ja nyt on jo ilmennyt epätietoisuutta siitä, voiko pätevän kirkollisen vihkimisen toimittaa vastoin uskonnollisen yhdyskunnan itselleen määrittämiä muotoja ja ehtoja. Oikeustila on siten epäselvä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

joten eduskunnan on syytä selkeyttää sitä, ja toivoisin todella, että joka ikinen kansanedustaja perehtyisi siihen, mitä tämä tarkoittaa. En usko, että kukaan haluaisi enää lisää repiviä vastakkainasetteluja, oikeudenkäyntiprosesseja ja niin edelleen, mitä tulee avioliittoon vihkimiseen tai sen laillisuuteen. Jotta näin ei tapahtuisi, tämä lausuma on syytä eduskunnassa hyväksyä.

Sitten mitä tulee adoptioon:

Avioliittolain muuttuessa adoptiotoiminnan jatkuvuus ja laajuus on turvattava. Tämä on selkeää ja se on erittäin tärkeää sekä adoptiota tarvitsevien lasten että kaikkien adoptiota toivovien vanhempien kannalta. Lainsäädännön on turvattava adoption mahdollisimman hyvä sujuvuus myös silloin kun lapsen adoptioon luovuttavan vanhemman, organisaation tai valtion avioliittokäsitys poikkeaa Suomen lainsäädännöstä.

Ajattelisin, että itse yli 25 vuotta lääkärinä toimineena perheiden ja parien, pariskuntien parissa erittäin paljon työtä tehneenä tiedän, kuinka kipeää on lapsettomuus. Se on prosessi, josta kärsivät Suomessakin tuhannet pariskunnat. Toivotaan ja toivotaan, ja omaa lasta ei tule. Kun siitä toiveesta luovutaan, sen jälkeen mietitään, lähdetäänkö adoptioprosessiin. Se on suuri, iso päätös.

Tänä päivänä jos meillä on hedelmöityshoidoilla alkunsa saanut raskaus, jossa nainen on lesbosuhteessa, siellä adoptio tapahtuu erittäin kätevästi ja nopeasti. Selvitin asiaa, niin jos tällainen pariskunta ottaa yhteyttä sosiaalitoimeen esimerkiksi Helsingissä ennen synnytystä, siellä voidaan jo tehdä papereita valmiiksi, ja synnytyksen jälkeen on vain yksi käynti siellä ja muutamien papereiden allekirjoitus ja niiden lähettäminen, ja noin parissa viikossa tällainen adoptioprosessi on selvä. Aivan toinen tilanne on silloin kun esimerkiksi uusioperheessä halutaan adoptoida toisen puolison lapsi. Se on pitkä prosessi. Sitten vielä kun katsotaan ulkoista adoptiota, mikä tapahtuu ulkomailta, niin se on todella pitkä ja monille raastava prosessi.

Sukupuolineutraali avioliittolaki on käsittääkseni hyväksytty maailmassa vain muutamassa maassa. On sanottu, että se on laillinen 18 maassa ja USA:ssa vain muutamassa osavaltiossa. Jos ajattelemme, mitä nyt on jo tapahtunut, esimerkiksi itänaapurista ovat adoptioväylät sulkeutuneet: Pietarissa on valtavasti lapsia, jotka odottavat rakastavaa kotia. Adoptiolapsia. Sellaisia, jotka odottavat perhettä. Väylät ovat sulkeutuneet. Monet muut maat, jotka voisivat olla adoptioon lähettävänä maina, eivät edes aloita sitä, koska eivät hyväksy sukupuolineutraalia avioliittolakia. Sen vuoksi näkisin, että kaikkien adoptiolasta haluavien kannalta olisi erittäin tärkeää, että tämä toinen lausumaehdotus hyväksytään. Tällöin myös nämä maat, jotka ovat nyt jo sulkeneet väyliänsä, tai mahdollisesti ne uudet maat, joissa olisi paljon tarvetta adoptioperheille, voisivat avata väyliänsä. Tämä tietysti tarkoittaa myös sitä, että kun adoptiojonossa isän ja äidin muodostamat perheet etenevät nopeammin, niin toki myös vähemmistöön kuuluvat perheet voivat sitten saada adoptiolapsen nopeammin niistä maista, jotka hyväksyvät sukupuolineutraalin avioliittolain.

Kuitenkin katsoisin, että meillä on paljon adoptioperheitä odottavia lapsia. Meillä on monia perheitä, jotka kärsivät lapsettomuudesta. Ja jotta adoptiot ulkomailta eivät kokonaan loppuisi tässä maassa, todella toivon, että tämä lausuma adoptioon liittyen myös hyväksyttäisiin tässä maassa. Ei aiheuteta enää lisää kipua, ei perheille eikä niille lapsille, jotka odottavat adoptiovanhempia. — Kiitos.

16.58 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Tässä on ollut paljon hyviä puheenvuoroja, mutta kertaalleen vielä. Nämä lupaukset siitä, että kirkko saa itsenäisesti päättää vihkimis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

käytännöistään, näyttävät unohtuneen jo ennen kuin tämä laki on tullut edes voimaan. Täällä pääkaupunkiseudulla on ymmärtääkseni muutama pappi jo lähtenyt lupaamaan, että he tulevat vihkimään samaa sukupuolta olevia heti, kun tämä laki on astunut voimaan, joten lainsäädännöllisesti kirkon tilanne on tässä vaiheessa jätetty nyt vähän sekavaksi. Käytännössä yksittäiset pastorit voivat tehdä tai ainakin testaavat, tekevät, mitä lystää. Siksi on syytä korjata lainsäädäntöön liittyvät puutteet, ja kannatan sekä edustaja Laukkasen tekemää lausumaa että edustaja Räsänen tekemää lausumaa.

16.59 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Jotta kunnioitamme uskonnonvapautta ja uskonnollisten yhdyskuntien oikeutta itse päättää omasta uskonnonharjoittamisestaan ja omasta opistaan, niin niillä tulisi olla oikeus ja mahdollisuus päättää suhtautumisestaan aivan normaalijärjestyksessä, esimerkiksi evankelisluterilaisessa kirkossa nimenomaan kirkolliskokouksen päätösten ja kirkkolain säätämisen kautta siihen, minkälaisia käytäntöjä kirkon sisällä otetaan. Tähän ovat myös kansanedustajat, nekin, jotka ovat kannattaneet tätä lainsäädäntöä, monissa eri puheissa viitanneet, ja tähän on viitattu myös lakivaliokunnan mietinnöissä, mutta nyt tiedämme, että 1.3. olemme hyvin sekavan tilanteen edessä, jossa jopa ulkoapäin sitten oikeusoppineet tulkitsevat, että ne vihkimiskäytännöt, joita eräät kirkon papit aikovat ryhtyä noudattamaan, merkitsevät aivan laillista ja pätevää avioliittoon vihkimistä. Kirkko joutuu ikään kuin ilman omia päätöksiään sopeutumaan tilanteeseen. Tässä ei mielestäni silloin kunnioiteta näiden kirkkokuntien autonomiaa ja uskonnonvapautta.

Haluan vielä todeta, kun lapsivaikutusten arvioinnista puhuttiin, edustaja Kärnä viittasi joihinkin tutkimuksiin. Nyt tietysti lapsivaikutusten arviointi on aivan eri asia kuin jotkut tietyt tutkimukset, mutta kehottaisin tutustumaan hyvin laajaan kanadalaiseen tutkimukseen, jossa on kyllä saatu selvää näyttöä siitä, että [Puhemies koputtaa] samaa sukupuolta olevien parien kohdalla lasten kasvattamisessa on tiettyjä ongelmia.

17.01 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloite avioliiton säilyttämisestä aidosti miehen ja naisen välisenä on mielestäni kannatettava asia, sen olen moneneen kertaan jo sanonut. Tunnen siitä suurta surua, että tällä nykyisellä tilanteella, mihin Suomi on ajautunut tämän asian yhteydessä, tähän aiheuttaa sen, niin kuin edustaja Räsänen äsken kuvasi hyvin, että ev.lut. kirkossa aiheutuu tällainen valtion lainsäädännön kautta aiheutuva ongelma, joka hajauttaa kirkon toimintaa ja ihan varmasti vaikuttaa sen kirkkokunnan taloudelliseen tilanteeseen. Se vanha konsti hallita asioita on hajottaa, divide et impera, kaikki me sen tiedämme. Nyt sitten, kun tälle tielle on kerran lähdetty, ev.lut. kirkon tekemässä työssä ja kirkkokuntien yleensä tekemässä työssä — kirkkokunnat ovat autonomisia — kun niiden taloudellinen asema heikkenee, sehän tulee johtamaan siihen, että niiden ihmisten, jotka ovat kipeimmin avun tarpeessa, mahdollisuudet apuun, mitä seurakunnat ovat tässä ajassa antaneet hädänalaisille ihmisille, heikkenevät ihan vääjäämättä.

Kyllä tällä lainsäädännöllä, vaikka tässä keskustelun aikana on todisteltu, että tässä ei ole mitään vaikutuksia, on valtavat vaikutukset yhteiskuntamme perusrakenteisiin. Sitähän keskustelua tässä salissa ei ole rehellisesti uskallettu käydä. Näin vain tulee käymään, ja se on kiistaton tosiasia. Toivon vain, että selvittää mahdollisimman pienillä lommilla. Eniten suurta surua tunnen siitä, että tämän kristillisen perinteen mukainen miehen ja naisen välinen avioliitto menettää sen merkittävän arvon, mikä tämän yhteiskunnan kannalta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

on. Perhe on suomalaisen yhteiskunnan perussolu, ja se on ollut sitä aina ja se tulee aina olemaan. Toivon, että tästäkin tietysti selvittää jollakin keinoin eteenpäin, mutta minun mielestäni valtiolta ei saisi omilla toimillaan lähteä vaikeuttamaan sitä perusasiaa, mikä on suomalaisen yhteiskunnan perusrakenne. Siitä tunnen suurta surua enkä tällaista tilannetta voi hyväksyä, mutta enemmistön mukaanhan [Puhemies koputtaa] tässä mennään ja toivon mukaan mahdollisimman pienin vaurioin.

17.03 Stefan Wallin r: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu tuntuu ehkä hieman viivytys-taistelulta tässä vaiheessa, osittain siksi, että, niin kuin sanoin viime viikolla, kukaan meistä ei pysty enää keksimään ensimmäistäkään uutta argumenttia, ei puolesta eikä vastaan, ja toisaalta siksi, että tämä asia on ratkaistu kertaalleen loppuvuodesta 2014 ja uudelleen viime torstaina asiallisesti ja tasa-arvoinen avioliittolaki tulee voimaan ensi viikon keskiviikkona. Mutta toisaalta kyllähän sanoja maailmaan mahtuu, niin puhutaan sitten vain.

Edustaja Tanus viittasi niihin ihmisiin, jotka surevat tämän asian johdosta. Heille haluaisin sanoa, että ei tarvitse surra, vaan päinvastoin pitää olla iloinen siitä, että avioliittoinstituutio laajenee nyt koskemaan sellaisia ihmisiä, jotka haluavat osoittaa rakkauttaan menemällä naimisiin mutta jotka nykyisen järjestelmän puitteissa eivät saa tehdä tätä eivätkä mennä naimisiin. Nythän avioliittoinstituutio päinvastoin vahvistuu, koska yhä useampi sellainen henkilö, joka ei tänään voi mennä naimisiin, pääsee nyt aidosti rakastamansa henkilön kanssa naimisiin. Olkaamme iloisia tästä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, nyt heräsi muutaman debattipuheenvuoron tarve. Myönnän debattipuheenvuoron seuraaville edustajille: Östman, Tanus ja Räsänen Päivi, ja sen jälkeen debatin käynnistäneen Wallinin puheenvuoro, jos hän haluaa.

17.04 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Edustaja Wallin väitti tässä, ettei olisi mitään uutta. Haluan kysyä edustaja Wallinilta, että silloin kun te olitte mukana ajamassa tätä Tahdon 2013 -kampanjaa — te olitte ihan alkumetreillä mukana — niin käytettiin vahvana argumenttina, että uskonnollisilla yhdyskunnilla ja kirkkokunnilla on autonominen oikeus päättää vihkimiskäytännöistään. Miten on käymässä? Oletteko itse seurannut? Siis tiedämme sen, että ev.lut. kirkon kohdalla se on kirkolliskokous, joka päättää tästä asiasta, mutta siitä huolimatta me olemme jo nähneet, niin kuin sanoin aikaisemmassa puheenvuorossa, että jotkut papit täällä Helsingissä lähtevät uhoamaan jo heti alkumetreillä, että he aikovat kyllä vihkiä. Eikös tämä ole uusi asia, josta olisi syytä keskustella? Eikös tämä ole ongelma teidän mielestä? Silloin petätte sen lupauksen, mitä te olette luvanneet, että kirkkokunnilla on oikeus päättää, koska nyt on sekava tilanne.

17.05 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Wallinille: todella sitä rakkautta tähän maailmaan tarvitaan enemmän jokaiselle meille, että olisi syytä opetella varmasti jokaisen meidän paremmin ja enemmän toinen toisiamme rakastamaan, puhumattakaan sitten siitä parisuhteesta. Jos tässä olisi tilanne, että jotkut ovat menossa naimisiin esimerkiksi pariliittoon ja toiset menevät avioliittoon, niin tilanne olisi toinen, mutta nyt ollaan todella siinä, että 1.3. sukupuolineutraali avioliittolaki astuu voimaan ja se on monien kannalta erittäin surullinen tilanne. Avioliitto sinänsä ei tule muuttumaan miehen ja naisen välisenä perusinstituutiona, yhteiskunnan perusyksikkönä se tulee säilymään meidän monien mielessä, mutta monet kansanedustajat ja kansalaiset eivät todella ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

jua, ymmärrä, että nyt ollaan paljon paljon suuremmassa risteyskohdassa. Oras Tynkky-nen aikanaan sanoi, että rekisteröity parisuhde oli vain alkulaukaus, [Puhemies koputtaa] ja tässä on seuraava etappi. Moniavioisuusaloitetta on tulossa jo.

17.07 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ei tässä nyt ole kysymys, edustaja Wallin, mistään viivytystaistelusta. Me perjantaina äänestimme ja hävisimme äänestyksen. Nyt on kysymys kahdesta ponnesta. Toinen ponsi koskee uskonnollisten yhdyskuntien autonomiaa ja nimenomaan tätä evankelisluterilaisen kirkon tilannetta, ja toinen ponsiesitys koskee sitten adoptio-oikeutta ja nimenomaan sitä ongelmaa, että meillä tämän uuden lainsäädännön johdosta adoptiolasten saaminen kansainvälisessä adoptiossa heikkenee. Te ette ehkä ollut kuulolla, kun käytiin tästä asiasta keskustelua, mutta kun olette ollut vielä kirkollisten asioiden ministeri, niin toivoisin, että ottaisitte kantaa nyt tähän kirkon autonomiakysymykseen. Eikö ole niin, että nimenomaan kirkolliskokous on se elin, jonka pitäisi saada päättää, miten kirkossa menetellään? Nythän tässä [Puhemies koputtaa] kävellään kirkolliskokouksen ja piispojen päätösten yli.

17.08 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanoin tuossa alussa, että yksikään meistä ei pysty keksimään tähän yhtään uutta argumenttia, ei puolesta eikä vastaan. Olen edelleen sen kannalla, mikä luki tässä kansalaisaloitteessa, että vihkimiskysymys on kirkon oma asia, ja ymmärtääkseni kukaan meistä ei ole pyrkinyt siihen puuttumaan. Se, että yksittäiset papit tai kirkolliskokouksen maallikkojäsenet tai papit haluavat kyseenalaistaa tätä tai rupeavat vihkimään ihmisiä, ei ole meidän suustamme tullutta faktaa, vaan se tapahtuu näitten ihmisten omasta toimesta. En pysty lupaamaan mitään kirkon jäsenten tai kirkolliskokouksen jäsenten puolesta tai pappien puolesta. Pystyn vain lupamaan sen, minkä itse olen luvannut, kun rupesin ajamaan tätä asiaa. Se on sitten kirkon ja kirkollisten ihmisten asia päättää, mitä he tekevät. Se on meidän kompetenssimme ulkopuolella, ja hyvä näin.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt jatkamme puhujalistaan.

17.09 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Minä ajattelen, että jos kuka ajattelee Suomen yhteiskunnan hyvinvointia ja yhteiseloä rauhassa, sellaista yhteiskuntaa, jossa kaikille on tilaa, niin silloin meidän pitäisi toimia niin, ettei tulisi lisää vastakkainasettelua, repiviä riitoja tai niin edelleen. Nämä kaksi lausumaehdotusta ovat todella tärkeitä, ja en voi ajatella niin, että kukaan kansanedustaja, joka on todella perehtynyt näihin, voisi vastustaa niitä.

Olin maanpuolustuskurssilla kolme ja puoli viikkoa, ja siellä puhuttiin paljon hybridi-vaikuttamisesta. Yksi merkittävä keino, josta ajattelin, että Suomessakin on jo toteutettu, on tämä kansalaisten vastakkainasettelu: nostetaan otsikoita, buustataan keskustelunaiheita ja sellaisia lausemuotoja, että se aiheuttaa paljon riitaa ja vastakkainasettelua. Minusta olisi syytä itse kunkin katsoa peiliin ja miettiä, emmekö me löytäisi sellaisen tien ja reitin, missä voidaan rinta rinnan kulkea tai vierekkäisillä kaistoilla ajella eteenpäin.

Sitten tuosta adoptioasiasta vielä sen verran, että hiljakkoin kävin keskustelua nuoren miehen kanssa, joka sanoi, että "no, eikös se nyt ole ihan sama". Sanoin, että jos asuisin ulkomailla ja minulla olisi perhe, niin kuin on lapsia, ja sitten lasten isälle tapahtuisi jotakin ja minullekin tapahtuisi jotakin, niin että lapseni pitäisi antaa adoptioon, niin eikö olisi oi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

kein, että minä voisin esimerkiksi määrittää, että minun toiveeni on, että lapseni menevät perheeseen, jossa on isä ja äiti. Jossakin toisessa perheessä voidaan ajatella, että okei, siellä on kaksi äitiä tai kaksi isää, mutta jos minä haluaisin lapsilleni sekä isän että äidin, niin eikö olisi oikeudenmukaista, [Puhemies koputtaa] että minun toiveeni kuultaisiiin?

17.11 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Tulin tänne pönttöön, jollei tämä puheeni mene ihan 2 minuutissa.

Aluksi haluan lämpimästi kannattaa sekä Laukkasen että Räsäsen lausumaehdotuksia.

Lainaan tässä aika pitkälti Hiihenkosken blogia, ja itsekin olen paljon tutkinut tätä. Haluan muistuttaa teitä, arvoisat kansanedustajat, että kun olette hyväksymässä tämän sukupuolineutraalin avioliiton, niin tämä on vasta alkusoittoa tulevalle. Sen me, jotka arvostamme näitä kristillisiä asioita... Olen kyllä hyvin surullinen, että mitä tulee tapahtumaan. Mitä maailma edellä, sitä Suomi perässä, ja näin tulee tapahtumaan.

Sikäli kuin lainmuutos astuu voimaan, perinteisessä avioliittokäsityksessä pitäytyvien ihmisoikeudet ovat uhattuina. Ulkomailta peräisin olevien kokemusten perusteella lainmuutoksen ennakoidaan vaikuttavan myös kasvatusta ja koulutusinstituutioiden oppisisältöihin aina varhaiskasvatuksesta yliopistoihin asti, ja näin on täällä Suomen eduskunnassakin jo. Sen takia on välttämätöntä, että meille jokaiselle turvataan todellisesti oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen, uskonnon- ja omantunnonvapauteen sekä oikeus valita lapsilleen annettava opetus avioliittokäsityksestä. Tämä tarkoittaa sitä, että luonnonmukaisesta avioliittokäsityksestä kiinni pitävillä on laillinen oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus hankkia, vastaanottaa ja levittää käsitystään kaikkien tiedotusvälineiden kautta. Perinteisessä käsityksessä pitäytyvillä on myös oikeus tunnustaa uskontoa ja ilmaista vakaumustaan, jonka mukaan avioliitto on yksinomaan miehen ja naisen välinen liitto, sekä harjoittaa tältäkin osin uskontoa paitsi yksilöllisesti myös yhteisöllisesti. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei uskonnollisia yhteisöjä, joilla on vihkimisoikeus, voida velvoittaa vihkimään samaa sukupuolta olevia. Tästä poikkeavat vaatimukset loukkaavat uskonnonvapautta vastaan. Yhteiskunnan tulee myös taata perinteisessä käsityksessä pitäytyville vanhemmille yhdenvertaisesti oikeus antaa lapselle tähän avioliittokäsitykseen perustuvaa kasvatusta ja opetusta sekä pidättäytyä tätä vastaan sotivalta sukupuolineutraalilta kasvatukselta ja opetukselta. Miten tämän oikeuden toteutuminen käytännössä turvataan varhaiskasvatuksessa ja opetustoimissa, on ratkaisematta. Jakautuvatko päiväkodit ja koulut esimerkiksi kahteen ryhmään, joista toisessa sovelletaan perinteistä ja toisessa sukupuolineutraalia avioliittokäsitystä?

Eduskunnan enemmistö kokonaisuudessaan tuskin ymmärsi lainmuutoksesta äänestäessään, millaisia seurauksia sillä tulee olemaan. Ja tämä pitää paikkansa, että tämä ei pääty tähän, vaan saamme nähdä, mitä seurauksia on esimerkiksi Kanadassa ynnä muualla maailmassa, missä tämä sukupuolineutraali on otettu käyttöön. Me, jotka olemme miehen ja naisen välisen avioliiton kannalla, saamme tästä lähtien kyllä pelätä, mitä tuleman pitää ja kuinka meitä horjutetaan. Yritetään tehdä parhaamme, että kaikki asiat menisivät eri lailla: niin kuin meidän Raamattumme ja Jumala luomiskertomuksessaan on ihmisistä määritellyt.

Olen erittäin surullinen, että näin on käynyt.

17.15 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Jatkan edustaja Wallinin kanssa keskustelua ja kysyn, miten te ymmärrätte tämän tilanteen. Onko sellainen kirkollinen avio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

liittoon vihkiminen juridisesti pätevä, jos se tapahtuu samaa sukupuolta olevien parien kohdalla vastoin uskonnollisen yhdyskunnan omaa päätöstä, omaa linjausta, vastoin kirkolliskokouksen omia päätöksiä? Nimittäin tällä ponnella halutaan nyt ajaa sen tyyppistä korjausta lainsäädäntöön, mikä nähdäkseni on välttämätöntä, kun tämä lainsäädäntö nyt on tulossa voimaan, mitä me emme halunneet. Eli tällä ponnella tavoitellaan sitä, että kirkolliseen vihkimiseen oikeutetut voivat jatkossa vihkiä vain oman uskonnollisen yhdyskunnan määräämien ehtojen ja muotojen mukaisesti. Silloin kunnioitettaisiin näiden uskonnollisten yhdyskuntien autonomiaa aivan niin kuin lakivaliokunta on halunnut ja niin kuin täällä monet edustajat, te mukaan lukien, olette vakuuttaneet.

17.17 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärtääkseni kirkollislaissa ei sanota mitään siitä, että vihkimisen osapuolena voivat olla pelkästään mies ja nainen. Se ei ole kirkollislaissa määritelty asia, vaan se tulee sitten muista auktoriteeteista, lähinnä ehkä uskonnollisesta kirjallisuudesta, Raamatusta puhumattakaan. Mutta olen siinä hyvin tarkka, myöskin entisenä kirkollisministerinä, että jos kirkko itse kokee, että jokin osa kirkollislaista vaatii tarkastelua tai muutosta, niin kirkko on aina itse se aloitteellinen osapuoli. Se, että hallitusta veloitetaan selvittämään jotain ikään kuin kirkon tai kirkolliskokouksen pään yli, voi olla hieman askarruttavaa, mutta lupaan perehtyä vielä tähän muotoiluun hyvinkin tarkasti ennen kuin on päätöksenteon aika.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Räsänen Päivi, ja sen jälkeen puhujalistaan.

17.18 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kirkkokäsikirjassa, joka on myös kirkolliskokouksen hyväksymä asiakirja, puhutaan morsiamesta ja sulhasesta ja hyvin selkeästi puhutaan nimenomaan miehen ja naisen välisestä avioliitosta. Nythän ei olla tässä edellyttämässä kirkolta mitään kirkkolainsäädännön muutosta, vaan nyt puhutaan aivan tästä yhteiskunnallisesta avioliittolainsäädännöstä. Nimittäin ei kirkollislaissa tarvita mitään muutoksia eikä kirkolliskokouksen tarvitse tehdä mitään muutoksia, ellei se itse halua ottaa myönteistä kantaa samaa sukupuolta olevien vihkimiseen, ja sitähan me emme tietenkään ole ajamassa, emmekä tietenkään toivo sitä, että kirkko lähtisi-kään sellaiseen muutokseen.

17.19 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kysymys on juuri siitä, että tämän talon, meidän lainsäätäjien, kompetenssi koskee nimenomaan lainsäädäntöä. Se, mitä kirkko itse sisäisesti määrittelee tai kirjoittaa omissa ohjekirjoissaan, on meidän kompetenssin ulkopuolinen asia. Se voi olla myöskin jollekin omantunnon asia, mitä tekee papin virassa. Siihenkään meillä ei ole mitään sanottavaa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä näyttää olevan vielä debatin tarvetta. Annetaan vielä vuoro edustajille Östman ja Lohi.

17.19 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Juuri tästä on kyse, edustaja Wallin, ja sen takia en ymmärrä, mikä tässä lausumatekstissä olisi teidän mielestänne sitten vaikeasti ymmärrettävissä. Me nimenomaan puhumme siitä, tästä avioliittolainsäädännöstä: jos siinä on joitakin sellaisia aukkoja, jotka aiheuttavat ristiriitatilanteita

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

jonkin kirkkokunnan tai uskonnollisen yhdistyksen yhteydessä, niin silloin meidän pitää katsoa ja täsmentää lainsäädäntöä, että vältetään näiltä ristiriitatilanteilta. Mutta aivan niin kuin edustaja Räsänen sanoi, niin kirkkokunnat päättävät autonomisesti, millaisen vihkimiskäytännön he ottavat, mutta täytyy muistaa, että Suomessa on muitakin kirkkokuntia kuin ev.lut. kirkko. Ehkä edustaja Wallin pitää mielessään aina vain ev.lut. kirkon asioita, mutta meidän täytyy huomioida tulevaisuutta ajatellen myöskin muita kirkkokuntia.

17.20 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä avioliittolaikaa on käsitelty ja sitä alkuperäistä kansalaisaloitetta, joka tähtäsi tähän sukupuolineutraaliin avioliittoon, niin tässä yhteydessähän on annettu ymmärtää, että kellään ei olisi halua eikä tarvetta puuttua kirkon sisäisiin asioihin tai kirkkokuntien asioihin. Tästä on täälläkin käytetty useita puheenvuoroja, että tämä on kirkon sisäinen asia. Nyt valitettavasti on kuitenkin käynyt niin, niin kuin tässä keskustelussa on tullut ilmi, että tämä asia on aiheuttanut ongelmia. Itsekin näen niin, että kirkkolakiahan me emme lähde täällä omatoimisesti muuttamaan, mutta kun tätä pontta lukee, niin tässä todetaankin, että hallitus selvittää, edellyttääkö voimaantuleva avioliittolain sääntely lainsäädännön täsmentämistä. Tässä ei puhuta kirkkolaista, vaan voidaan katsoa laajemmin, että mikä olisi ehkä laki, jossa täsmennetään, että saadaan turvattua näitten kirkkokuntien autonomia niin, että ne pystyvät aidosti, itsenäisesti päättämään siitä. Tämäkin on huomioitava, että [Puhemies koputtaa] esimerkiksi ortodoksisessa kirkossa tämmöistä keskustelua ei ole virinnyt.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten palaamme puhujalistaan.

17.21 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Erittäin hyviä puheenvuoroja tässä on käytetty. Haluaisin vielä alleviivata sitä, että meillä on perustuslaissa turvattu uskonnonvapaus ja tässä valtakunnassa, kun ajatellaan näitä koulutusasioita, ammattiasioita ja ammatissa etenemisen asioita, niin kuin olen itse moneen kertaan nostanut esiin, sitä uskonnonvapautta on jo rajoitettu ja rikottu. Mutta näissä lausumissa, jos nyt ajatellaan, nimenomaan pyritään eri kirkkokuntien yhteiseen sisäiseen autonomiaan koskien avioliittoon vihkimistä. Nimenomaan on tarkoitus turvata kirkkojen ja muiden uskonnollisten yhdyskuntien vihkimiskäytännöt myös jatkossa. Mutta on nyt jo valtakunnassa tapahtunut, että on eräitä oikeustieteellisiä asiantuntijalausuntoja, joissa on katsottu, että sukupuolineutraalin avioliittolain tullessa voimaan voitaisiin kirkolliseen avioliittoon vihkiä samaa sukupuolta olevia pareja vastoin kyseisen uskonnollisen yhdyskunnan avioliittokäsitystä ja että näin solmittu avioliitto olisi aina pätevä. Jotta tällaisia ristiriitoja, mistä on monessa puheenvuorossa ollut puhetta, ei jatkossa esiintyisi ja jotta ei tulisi oikeusprosesseja ja niin edelleen, niin on erittäin tärkeää, että tätä tilannetta selvitettäisiin, ja niihin nämä lausumat pyrkivät.

Niin kuin aiemmin sanoin, en ymmärrä, kuka, joka ymmärtää lausumien merkityksen ja tilanteen merkityksen, voisi olla niitä vastaan. Tässä vaiheessa haluaisinkin sanoa myös niille monille kansalaisille, jotka kuuntelevat tätä keskustelua ja myös seuraavat äänestystä: koti, uskonto ja isänmaa ja niin edelleen — onko se edelleen voimassa, vai onko se koti, uskonto ja perinteinen savupalvi, minkä voimassaolosta jatkossakin ollaan huolissaan, että kansalaiset seuraisivat, kuka mitenkään äänestää?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

17.23 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt tämä avioliittokysymys näyttää ratkaistulta, ja sen takia minusta on ihan hyvä, että tässä on lähdetty nyt tämän keskustelun ja viimeviikkoisen äänestyksen jälkeen miettimään, millä tavalla turvataan tässä tilanteessa kaikille kirkkokunnille ja uskontokunnille, joilla on vihkimisoikeus, aito päätösvalta ja itsenäisyys ratkaista, miten he suhtautuvat tähän avioliittokysymykseen. Nyt kun katsoo näitä ponsia, kahta pontta, joista toinen koskee tätä edellä mainittua asiaa ja toinen koskee siten adoptioasiaa, niin haluan itse todeta, että kyllä molempia vahvasti kannatan.

Minusta on tärkeää huomata se, että vaikka evankelisluterilaisen kirkon sisällä näyttää olevankin hieman erilaisia mielipiteitä — se on selvä, kun se koostuu niin lukuisasta joukosta suomalaista — valtaosa kuitenkin kirkon sisällä piispoista ja papeistakin haluaa perinteisen avioliittokäsityksen kirkon sisällä säilyttää. Minusta on tärkeätä tässä tilanteessa, että annetaan kirkolle aito, itsenäinen päätösvalta siitä, mitä he tulevat tekemään tulevaisuudessa, jos halutaan säilyttää perinteinen avioliittokäsitys kirkon sisällä niin, ettei ulkoapäin tulisi tavallaan turhaa painetta tämän kautta, kun voi sanoa näin, että maallisen lain kautta ollaan nyt avioliitto laajentamassa koskemaan myös samaa sukupuolta olevia pareja. Sen takia toivoisin kyllä syvästi, että nekin, jotka kannattivat tuota sukupuolineutraalia avioliittolakia, voisivat olla tässä mielessä, rohkenen sanoa, suvaitsevaisia, että kunnioittaisivat uskonnonvapautta niin pitkälle, että antaisivat tämmöisen oikeuden ja mahdollisuuden kirkolle aidosti toimia itsenäisesti tässä kysymyksessä.

17.25 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Kyllä tässä valitettavasti on käymässä niin, että vastoin eduskunnassa ja sen valiokuntien mietinnöissä annettuja lupauksia kirkko on joutumassa repivään tilanteeseen. Me tiedämme, että kirkon kanta on tässä suhteessa sinänsä hyvin selkeä, kirkolliskokouksen kanta, aivan viimeisimmät mietinnöt ovat olleet selkeitä, piispojen kannat ovat olleet selkeitä, että kirkossa tulee vihkiiä vain eri sukupuolta olevia avioliittoon, ja silti olemme siinä tilanteessa, että 1.3. tulemme todennäköisesti näkemään tilanteita, joissa evankelisluterilaisen kirkon papit vihkivät samaa sukupuolta olevia avioliittoon, ja sen jälkeen kysytään, ovatko nämä avioliitot juridisesti päteviä. Mielestäni tähän kysymykseen ei täällä ole kukaan antanut selkeää vastausta, ja pahimmillaan tämä johtaa repiviin oikeusprosesseihin. Jotta näiden kirkkokuntien ja uskonnollisten yhdyskuntien, niin evankelisluterilaisen kirkon kuin muidenkin uskonnollisten yhdyskuntien, itsemääräämisoikeutta kunnioitettaisiin, niiden tulisi saada tehdä päätöksensä kaikessa rauhassa oman järjestyksensä mukaan, ja sen takia meidänkin tulisi kunnioittaa kirkon oikeutta päättää kirkkolaistaan ja muista käytännöistään, koska avioliittoon vihkiminen on myös osa uskonnonharjoitusta. Jos kirkossa halutaan, niin mikään ei estä sitä, että kirkolliskokous voisi tehdä sen päätöksen, että ryhdytään vihkimään samaa sukupuolta olevia avioliittoon, vaikka en itse sitä [Puhemies koputtaa] kirkon jäsenenä toki kannatakaan.

17.28 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Omalta osaltani lopuksi tässä keskustelussa kannatan edustaja Antero Laukkasen tekemiä ehdotuksia, jotka on pöydille jaettu tänne. Ne ovat hyviä ehdotuksia ja kannatettavia sellaisenaan.

Sitten vielä se asia, kun yhteiskunnassamme ovat kuitenkin perusrakenteet muodostuneet kristilliselle perinteelle, että niiden järkkäminen aiheuttaa ihan selkeästi tässä yhteiskunnassa tulevaisuudessa yhä vaikeampia tilanteita. Kun sitten tällainen hajaannus lisääntyy, niin siitä ei kyllä tässä maassa hyödy kukaan. Olisi hyvä muistaa tässä arvoliberaalissa maailmassa — minulle on viime aikoina ruvennut tulemaan yhä vahvemmin se tunne, kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

näiden arvoliberaalien puheenvuoroja kuuntelee — että välillä tuntuu, että ei ole olemassa enää mitään arvoja, että kaikki käy, kunhan olla saa. Se on minun mielestäni hyvin huolestuttava kehitys.

Jos joku ihminen ajattelee näin, en missään nimessä tuomitse, mutta arvoliberalismi siinänsä on hyvin vaarallinen, koska siinä arvot eivät enää paina mitään. Yksi suurimpia arvoja, joita voin kuvitellakaan, on kristilliset arvot, jotka ottavat huomioon lähimmäisen ihmisen, lähimmäisenrakkauden ja toisen auttamisen ja yleensä sen viestin, mikä tässä pahassa maailmassa on tarpeen. Siksi suren tätä keskustelua, että Suomi on ajautunut tähän tilanteeseen. Heikoilla voimillani en tätä pysty estämään, mutta omalta osaltani parhaani teen, että tulevaisuudessa pidetään ääntä näiden oikeiden arvojen puolesta ja myös sen, että lähimmäistä ja heikompaa autetaan.

17.29 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Monelle suomalaiselle kirkko on tärkeä, ei välttämättä enää hengellisenä kotina. Olemme monesta tutkimuksestakin nähneet, että suomalaiset eivät jaa enää välttämättä kovin paljon yhteisiä arvoja, mutta monet arvostavat kirkkoa instituutiona ja myös sitä työtä, mitä kirkko tekee. Ja sen takia uskon, että jos kirkon sisällä tuleekin vakavia ristiriitoja, jopa oikeusprosesseja, tämän kautta — syntyy, kuten tässä hyvin edellä kuvattiin, tällaisia oikeustaisteluja — kukaan meistä, toivon ainakin niin, ei pitäisi sitä toivottavana tilana tulevaisuudessa.

Jos ja kun kirkko kuitenkin sisällensä käsittelee avioliittokysymystä varmasti tulevaisuudessa ja sitä pohtii kirkolliskokous, niin on tärkeää, että he voivat tehdä sen hallitusti niin, että nyt tämän hyväksytyt ja tulevaisuudessa voimaan astuvan lain myötä ei tulisi ulkoa päin tavallaan ylimääräistä painetta siihen käsittelyyn, vaan se voitaisiin tehdä normaalissa kirkon sisäisessä prosessissa ja hallitusti niin, että meidän kirkko pystyisi jatkamaan eheänä tulevaisuuteenkin. Sen takia minusta on tärkeää, että voisimme täällä laajoin joukoin tukea tätä pontta numero 1. Tämä numero 2 on sitten erillinen asia, joka koskee adoptiokysymystä, mutta minusta sekin on erittäin perusteltu, ja kuten edellä totesin, tuen myös sitä voimakkaasti.

17.31 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Erittäin hyviä puheenvuoroja on käytetty jo lukuisia tässä keskustelussa, ja kuten täällä on todettu tänään ja myös torstaina, juuri mitään uutta tähän on vaikea enää tuoda. Mutta haluan kuitenkin kiittää muun muassa edustaja Lohta hänen hyvistä puheenvuoroistaan edellä ja myös aiemmin. Itsekin haluan katsoa tätä riippumatta siitä, mikä oma uskonnollinen vakaumukseni onkaan, länsimaisten perusarvojen, yksilönvapauden ja uskonnonvapauden, näkökulmasta. Niitäkin voi tietysti tarkastella monella tapaa, mutta mielestäni nämä molemmat lausumaesitykset ovat kyllä kannatettavia.

Eli tämä 1. lausumaesitys ottaa kantaa uskonnonvapauteen, siihen, että kirkkokunnat ja uskonnolliset yhdyskunnat voivat jatkossa tehdä itsenäisiä päätöksiä tämän avioliittokäsityksen tiimoilta eikä maallinen lainsäätäjät siten liikaa rajoittaisi näiden toimintaa. Tämä toinen taas koskee lähinnä sitten yksilönvapautta, perheiden asemaa, lasten asemaa: varmistettaisiin, että yksilöillä, vanhemmilla ja perheillä, olisi mahdollisuus vaikuttaa heidän jälkikasvunsa mahdolliseen adoptioon.

Eli nämä molemmat lausumaesitykset ovat mielestäni hyvinkin kannatettavia. Kannatankin näitä esityksiä nimenomaan länsimaisten perusoikeuksien historian näkökulmasta käsin tarkasteltuna.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.